

TÍNH KHÁCH QUAN TRONG KIỂM TRA, ĐÁNH GIÁ MÔN NGOẠI NGỮ Ở TRƯỜNG PHỔ THÔNG

NGUYỄN HỮU HÀI

Viện Chiến lược và Chương trình giáo dục

Trong kiểm tra đánh giá (KTĐG) nói chung và KTĐG môn Ngoại ngữ ở trường phổ thông nói riêng, tính khách quan luôn được coi là yêu cầu hàng đầu. Đối lập tính khách quan là tính chủ quan trong một bài kiểm tra (KT), suy đến cùng đó chính là việc tìm ra sự sai lệch hoặc không sai lệch về kết quả của cùng một bài KT được thể hiện bằng điểm số qua những người chấm khác nhau hoặc các lượt chấm khác nhau.

Tính khách quan và tính chủ quan là kết quả của việc lựa chọn loại hình bài KT và cách thức xây dựng các câu hỏi trong bài KT đó. Nếu lựa chọn các loại bài KT mà các câu hỏi yêu cầu học sinh (HS) phải có câu trả lời dài hoặc phải diễn đạt ý kiến cá nhân, tính thiếu khách quan của các câu trả lời và tính chủ quan trong sự đánh giá của người chấm các bài KT là những yếu tố làm ảnh hưởng đến tính khách quan cần có của một bài KT. Tuy nhiên trong KTĐG môn Ngoại ngữ ở trường phổ thông, nhất là các lớp ở cấp THPT, người ta vẫn phải sử dụng các bài KT loại này khi KT năng lực diễn đạt nói và viết của HS. Bản thân khái niệm "diễn đạt" đã bao hàm trong nó tính chủ quan bởi vì ngôn ngữ là sản phẩm của xã hội, còn lời nói và văn phong là sản phẩm mang nặng dấu ấn cá nhân. Vì vậy, việc chấp nhận sự hiện diện của tính chủ quan trong những trường hợp bất khả kháng nói trên là một tất yếu mang tính khách quan.

Nếu như các bài trắc nghiệm khách quan được lựa chọn, lẽ đương nhiên tính khách quan của các bài KT được thể hiện ở mức độ cao nhất. Tuy nhiên, cần phải quan tâm tháo đáng đến chất lượng các bài trắc nghiệm khách quan được đưa vào sử dụng.

Sử dụng các bài KT bằng trắc nghiệm khách quan tiện lợi bao nhiêu thì việc biên soạn các bài KT lại khó khăn bấy nhiêu. Ví dụ: trong các bài trắc nghiệm khách quan, câu hỏi chỉ có một phương án trả lời đúng, các phương án khác là các phương án nhiều (thường là 2 hoặc 3). Các phương án trả lời đưa ra để cho lựa chọn phải xây dựng có vẻ như rất giống nhau nhưng về bản chất thì khác nhau và cái mà người ta muốn KT chính là điểm khác biệt về bản chất đó trong các câu trả lời.

Mặt khác, trong quá trình xây dựng các câu hỏi, để có thể KT được một cách đầy đủ quá trình

thao tác hoá của HS khi thực hiện một nhiệm vụ cụ thể và để nhận được các câu trả lời thực sự khách quan từ phía người trả lời, người xây dựng các bài KT phải tuân thủ đồng thời 3 nguyên tắc cơ bản khi tiến hành biên soạn các câu hỏi:

1. Câu hỏi phải có *tính đơn nghĩa* (các yêu cầu đặt ra chỉ có một cách hiểu, không gây ra cách hiểu khác).

2. Yêu cầu người được KT thực hiện *các hành động có thể nhìn thấy* được, chứ không phải cảm nhận được qua việc sử dụng các động từ thể hiện một hành động cụ thể.

3. Các *điều kiện thực hiện bài KT* phải được cụ thể: thời gian bao nhiêu phút, với thiết bị nào, có tài liệu hỗ trợ hay không....

Thực tế cho thấy có những loại bài KT trong đó được người KT có thể đưa ra những câu trả lời có nội dung giống nhau nhưng hình thức thể hiện của từng người lại rất khác nhau, hoặc cả nội dung và hình thức đều khác nhau. Đây là trường hợp của những bài KT mà trong đó các câu hỏi có các yêu cầu thực hiện không rõ ràng, không có *tính đơn nghĩa*.

Ví dụ 1: *"Hãy hoàn chỉnh các câu dưới đây..."* (bài KT viết 15 phút dành cho học sinh lớp 7 môn Tiếng Pháp). Trước khi thực hiện nhiệm vụ phải hoàn chỉnh các câu nào đó, người được KT sẽ lúng túng trước một loạt các câu hỏi: "Mỗi chỗ trông dùng một hay nhiều từ để diễn?", "Dùng một từ hay một ngữ để diễn?", "Hoàn thành câu về mặt cú pháp hay về pháp hay ngữ nghĩa".

Ví dụ 2: *"Đưa vào bản đồ dưới đây để viết một bản tin dự báo thời tiết..."* (câu hỏi trong bài KT viết 45 phút dành cho học sinh lớp 7 môn Tiếng Pháp). Trong ví dụ này, nhiệm vụ viết một bản tin dự báo thời tiết nêu ra cũng chưa rõ ràng: "Viết bao nhiêu câu?", "Có phải thay đổi cách diễn đạt đối với từng địa điểm không?", "Đự báo thời tiết ngày nào, tháng nào?".

Như vậy, tính chủ quan hay khách quan của một bài KT phụ thuộc rất nhiều vào việc biên soạn hay lựa chọn các *công cụ KT*, nhưng việc biên soạn hay lựa chọn ấy là sản phẩm của cá nhân hoặc của một nhóm nhỏ nhà chuyên môn, vì vậy việc đòi hỏi tính khách quan tuyệt đối trong một bài KT là không tưởng. Vấn đề đặt ra là cần hạn chế ở mức thấp nhất tính chủ quan trong các bài KT là phải khách quan hóa tính chủ quan ấy bằng những kỹ thuật và thủ thuật mang tính chuyên nghiệp cao thông qua phương pháp chuyên gia.

Thực tiễn KTĐG môn Ngoại ngữ ở trường phổ thông cho thấy cần phải bàn đến cách thức và điều kiện tiến hành KT, những yếu tố chủ quan đã làm ảnh hưởng, thậm chí làm sai lệch tính chủ quan của các bài KT. Một trong những nguyên nhân cơ bản là chưa có sự tương đồng giữa dạy học và KTĐG về nội dung, phương pháp và phương tiện để qua trình KTĐG có thể thực hiện đầy đủ các chức năng của nó là đánh giá và điều chỉnh quá trình dạy học đang xảy ra trong trường phổ thông hiện nay. Hiện nay, chúng ta chủ trương thực hiện các mục tiêu dạy và học một cách toàn diện cả về kiến thức, kỹ năng và thái độ, đặc biệt trong dạy học ngoại ngữ, việc tiến hành đồng thời cả bốn kỹ năng nghe, nói, đọc, viết đều được nhấn mạnh, trong khi đó ở trường phổ thông, phần lớn các bài KT chỉ tập trung vào KT sự tiếp nhận kiến thức, thậm chí chỉ dừng lại ở việc KT những kiến thức ngữ pháp. Giáo viên (GV) thực hiện các bài KT nhằm có đủ cơ sở điểm để ghi sổ và tính điểm trung bình môn cho HS. Sự sai lệch về tính mục đích khi tiến hàng KT phải chăng cũng là một nguyên nhân dẫn đến tính thiếu khách quan trong các bài KT và trong xử lý kết quả KT. Nguyên nhân thứ hai cần phải đề cập là cách thức và điều kiện tiến hành các bài KT hiện nay ở trường phổ thông. Không ai dám khẳng định kết quả thu được qua các bài KT là chính xác và

mang tính khách quan cao, khi mà số số một lớp học ngoại ngữ có 45 - 55 HS là một trong các điều kiện thuận lợi để HS quay cờ, biến các bài trắc nghiệm khách quan thành các bài KT chỉ còn mang tên "khách quan". Một khác, cần phải kể đến việc GV đồng thời là giám thị và giám khảo, và họ phải chịu nhiều áp lực về tần suất HS đạt học lực khá, giỏi của các bộ môn phụ trách, về các tiêu chuẩn thi đua, xếp loại khảo. Trong bối cảnh đó sẽ không ngạc nhiên nếu những GV áp đặt ý muốn chủ quan của họ vào việc đánh giá kết quả học tập của HS.

Tóm lại, yêu cầu về tính khách quan trong KTĐG kết quả học tập nói chung và trong các bài KT nói riêng luôn phải được tôn trọng. Tuy nhiên, chúng ta cần phải ý thức một cách rõ ràng cái có thể và cái không thể hoặc chưa thể và biết lí giải chúng, để có những bài KT tốt hơn, nhằm nâng cao chất lượng KTĐG trong quá trình dạy học. □

Tài liệu tham khảo

1. Hoàng Đức Nhữn - Lê Đức Phúc. "Cơ sở lý luận của việc đánh giá chất lượng học tập của học sinh phổ thông". Đề tài KHXH-07-08. Hà Nội 1996.
2. Motte Jean - Claude. *L'évaluation par les tests dans la classe de français*. Larousse. Paris 1995.
3. Tagliante Christine. *Evaluation*. CLE International, Paris 1991.